

2.3 Sociálna a občianska vybavenosť

2.3.1 Sociálna vybavenosť

Prirodzené starnutie populácie sa nevyhýba ani regiónu Liptov, čo vytvára zvýšené nároky nielen na nárast výkonov a kvality poskytovanej zdravotnej starostlivosti, ale aj na sociálne služby, ktoré poskytuje ohrozeným skupinám obyvateľov regionálna samospráva, miestne samosprávy a neverejní poskytovatelia, a to v zmysle kompetencií vyplývajúcich zo zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov. Významný vplyv na poskytovanie sociálnych služieb ohrozeným skupinám obyvateľstva mala aj pandemická situácia spôsobená šírením koronavírusu Covid-19 v rokoch 2020-2021.

Samosprávy poskytujú sociálne služby najmä seniorom a občanom s ťažkým zdravotným postihnutím, ale aj ľuďom v núdzi, ľuďom, ktorí podľahli závislosti alebo im bola diagnostikovaná nejaká civilizačná choroba, alebo tiež z dôvodu ohrozenia rodiny, detí a mládeže. Sociálne služby sú originálnou kompetenciou miestnej samosprávy. Koncepciu práce v sociálnej oblasti majú samosprávy spracované v **Komunitných plánoch sociálnych služieb**. Obec vypracúva a schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb (§ 83).

Sociálne služby na území regiónu Horný Liptov poskytujú občanom zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, obce, mestá a neverejní poskytovatelia (občianske združenia, neziskové organizácie a iné právnické a fyzické osoby). Žilinský samosprávny kraj poskytuje v okrese Liptovský Mikuláš sociálne služby prostredníctvom dvoch centier sociálnych služieb a jedného domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia v Liptovskom Mikuláši, Smrečanoch a Liptovskom Hrádku. Zo sociálnych služieb poskytovaných obcami možno uviesť komunitné centrum s nocľahárňou, strediskom osobnej hygieny a práčovňou (mesto Liptovský Mikuláš), denné centrum zabezpečované mestom Liptovský Mikuláš v desiatich lokalitách, Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov v Závažnej Porube, či Zariadenie pre seniorov a domov opatrovateľskej služby s požičovňou pomôcok v Liptovskom Mikuláši. Terénna sociálna služba krízovej intervencie sa poskytuje v rámci obvodu mesta Liptovský Mikuláš, aj prostredníctvom Slovenského Červeného kríža. V ďalších obciach poskytujú samosprávy iba opatrovateľskú službu. Neverejní poskytovatelia v tomto okrese zabezpečujú mimo opatrovateľskej služby aj služby domova sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov (Liptovský Mikuláš, Liptovský Mikuláš - Ondrašová a Liptovský Hrádok), krízové stredisko s nocľahárňou (Liptovský Mikuláš), vypožičiavanie pomôcok či prepravnú službu (Liptovský Mikuláš). Základné sociálne poradenstvo sa poskytuje ambulantne v Liptovskom Mikuláši (CSS Anima a Spišská katolícka charita).

Tabuľka 1 Sociálna infraštruktúra v okrese Liptovský Mikuláš. Zdroj: ŽSK.

Zriaďovateľ	Počet zariadení
ŽSK	3
Obec/Mesto	6
Neverejný poskytovateľ	6
Verejný poskytovateľ opatrovateľskej služby	17
Neverejný poskytovateľ opatrovateľskej služby	4

Užívatelia/prijímatelia sociálnych služieb sú ľudia, ktorí sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii. Špeciálne potreby užívateľov sú zadefinované a podrobne opísané v komunitnom pláne obce. Právnym základom pre komunitného plánovanie sociálnych služieb pre obidve úrovne samosprávy (miestnu aj regionálnu) je zákon o sociálnych službách č. 448/2008. V § 83 citovaného zákona sa obci

ukladá povinnosť vypracovať komunitný plán sociálnych služieb v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb v územnom obvode, ako aj s prijímateľmi týchto služieb.

Základnými sociálnymi skupinami, pre ktoré sa sociálne služby na úrovni obce/okresu/kraja plánujú, sú:

- seniori, osoby v post-produktívnom veku (najmä starší ako 65 rokov),
- občania so zdravotným postihnutím a rodiny, v ktorých žijú (deti aj dospelí),
- týrané a sociálne zanedbávané deti, deti s poruchami správania a rodičia, ktorí zanedbávajú alebo nevládajú starostlivosť a výchovu svojich detí (deti-mládež-rodina),
- neprispôsobiví jednotlivci, bezdomovci, ľudia závislí od návykových látok, trestaní,
- občania v ťažkej životnej situácii a nevládajúci svoj život.

O druhoch sociálnej služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku pojednáva § 12 odsek 1 písmeno c zákona č. 448/2008 Z. z. sociálnych službách. Dôchodkový vek je všeobecne ustanovený **na 62 rokov veku** a platí jednotne pre mužov aj ženy.

„Pri starostlivosti o seniorov by sa malo vychádzať z pravidla, že starí ľudia by sa mali udržať v ich domácom prostredí čo najdlhšie. Zároveň by malo byť k dispozícii toľko foriem ústavnej starostlivosti, aby si z nich senior dokázal vybrať a mal možnosť plynulo prejsť od bývania až k prípadne nevyhnutnej ošetrovateľskej starostlivosti na lôžku.“ (MATOUŠEK, O.: Ústavní péče. 2. vyd. Praha : Slon, 1999. s. 85- 86. ISBN 80-85850-76-1.)

➤ **Poskytovatelia sociálnych služieb pre seniorov k 12.1.2023** (zdroj: EVÚC)

Názov zariadenia	Činnosti	Adresa zariadenia	Kapacita	Druh pobytu	Kontakt
Centrum sociálnych služieb ANIMA (zriaďovateľ ŽSK)	Zariadenie pre seniorov Domov sociálnych služieb Špecializované zariadenie Útulok Poradenské centrum Pracovisko Pálkovo centrum Zariadenie núdzového bývania Služba včasnej intervencie ergoterapia – liečba prácou, hipoterapia, canisterapia, muzikoterapia, tréning pamäti, arteterapia, biblioterapia, tanečná terapia a dramatoterapia, aromaterapia, fytooterapia, reminiscenčná terapia, liečebná rehabilitácia	Jefremovská 634, 031 04 Liptovský Mikuláš	43 ZpS 15 DSS 70 ŠZ	ročný	Ing. Peter Huťan
			služba včasnej intervencie	terénna a ambulantná	
		Nábřežie Dr. Aurela Stodolu 1177/82, 031 01 Liptovský Mikuláš	12 útulok	ročný	
		Palúčanská 25, 031 01 Liptovský Mikuláš	14 ZNB	ročný	riaditeľ 044/553 10 63 0915 834 308, vrátnica 044/553 33 27
			5 DC špecializované sociálne poradenstvo	ambulantná a terénna forma	
			Pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	ambulantná forma	
			podpora samostatného bývania	terénna forma - územie ŽK	
					peter.hutan@vuczilina.sk

			prepravná služba	terénna forma	
			jedáleň	ambulantná/ terénna forma	
Domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie Liptovský Hrádok (zriaďovateľ ŽSK)	pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ošetrovateľská starostlivosť, ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, osobné vybavenie, pracovná terapia, záujmová činnosť ... v Smrečanoch je aj záujmová činnosť - pre klientov sú organizované rekreačno-rehabilitačné a turistické výlety, návštevy rôznych podujatí, zúčastňujú sa športových hier, venujú sa rozmanitým ručným prácam a starajú sa o park v okolí zariadenia.	Pod Lipami 105/16, 033 01 Liptovský Hrádok	25 DSS-ženy 12 ŠZ-ženy	ročný	Mgr. Ján Kuzár
		Smrečany 52, 032 05 Smrečany	31 DSS-muži 24 ŠZ-muži	ročný	riaditeľ 044/522 51 37, 0905 521 268, 044/522 51 36, 044/558 61 21, 044/558 61 99, zdrav. úsek 0905 607 826, dsslh.riaditel@vuczilina.sk
Centrum sociálnych služieb EDEN (zriaďovateľ ŽSK)	pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ošetrovateľská starostlivosť, ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, osobné vybavenie, arteterapia, biblioterapia	Sady M. R. Štefánika 66/3, 033 01 Liptovský Hrádok	41 DSS 40 ŠZ muži	ročný	Mgr. Andrea Šišilová, riaditeľka 0905 371 899 vrátne 044/563 09 12, andrea.sisilova@vuczilina.sk

Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov Golden Age (neverejný poskytovateľ)	komplexná zdravotná a sociálna starostlivosť, ošetrovateľská starostlivosť, rehabilitácia a masérské služby, požičiavanie pomôcok, pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, pracovná terapia, zabezpečenie kultúrnej a záujmovej činnosti, programov a aktivít, ubytovanie, stravovanie, osobné vybavenie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, úschova cenných vecí, zabezpečenie návštev kňaza v zariadení podľa záujmu seniorov	Mincová 5, 031 05 Liptovská Ondrašová	120 DSS a ZpS	ročný	Mgr. Viera Prísažná, riaditeľka 0917 090 294, vedúca sociálneho úseku 0948 896 616, socusek@goldenage.sk
	Od 1.1.2023 poskytujú v zariadení aj 10 miest pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané kvôli zdravotnému stavu na špecializované zariadenie podľa zákona 448/2008 Z.z. o sociálnych službách § 39. Toto zariadenie má samostatný vchod, vyškolený personál, ktorý poskytuje sociálne poradenstvo, sociálnu rehabilitáciu, ale aj stravovanie, upratovanie, údržbu šatstva a bielizne, či pracovnú terapiu a záujmovú činnosť celoročnou formou.				
Zariadenie pre seniorov Slovenský Červený Kríž, územný spolok Liptovský Mikuláš (zriaďovateľ SČK)	opatrovateľská služba, prepravná služba, požičiavanie pomôcok, stredisko osobnej hygieny / sklad šatstva/, Zariadenie pre seniorov SČK - sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, podľa stupňa odkázanosti na pomoc inej osoby	J. D. Matejovie 542/21, 03301 Liptovský Hrádok	20 ZpS	ročný	Mgr. Marika Kubíková, +421 445522332, +421 903558921, liptovskymikulas@redcr oss.sk

Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov v Závažnej Porube (zriaďovateľ obec Závažná Poruba)	Poskytuje pobytovú sociálnu službu v nepretržitej prevádzke, zameranú na podporu pri naplňovaní potrieb seniorov, ktorí majú zníženú sebestačnosť, zvlášť z dôvodu veku a ktorých situácia vyžaduje pravidelnú pomoc inej fyzickej osoby.	Kostolná 407, 032 02 Závažná Poruba	25 DSSaZpS	ročný	Mgr. Andrea Hodžová, 0903 396 786, dss@zavaznaporuba.sk
--	---	--	------------	-------	---

Legenda:

DSS - domov sociálnych služieb

ŠZ - špecializované zariadenie

ZNB - zariadenie núdzového bývania

ZpS - zariadenie pre seniorov

DC - denné centrum

V okrese Liptovský Mikuláš sa nenachádzajú ZPB - zariadenia podporovaného bývania, DnP - domovy na pol ceste ani DS - denný stacionár.

Opatrovateľská služba

Poskytovateľ:	15 obcí a mesto Liptovský Hrádok
cieľová skupina:	dôchodcovia a zdravotne ťažko postihnutí občania
činnosť:	✓ zabezpečenie pomoci pri vykonávaní bežných životných úkonov: <ul style="list-style-type: none"> pri sebaobslužných úkonoch pri úkonoch starostlivosti o domácnosť pri základných sociálnych aktivitách
počet opatrovateliek:	45
počet opatrovaných:	77 (v roku 2022)

Na území Horného Liptova je poskytovaná opatrovateľská služba podľa konkrétnych požiadaviek obyvateľov v obciach. V priebehu roka 2022 opatrovateľskú službu zabezpečovalo 45 opatrovateľov v rôznych pracovných úväzkoch. Na území regiónu bola v roku 2022 poskytnutá opatrovateľská služba 77 občanom. Opatrovateľská služba sa vykonáva doma, priamo u opatrovaného na základe Všeobecne záväzného nariadenia o poskytovaní opatrovateľskej služby a o spôsobe určenia výšky úhrady za túto opatrovateľskú službu. Obce, ktoré nemajú dostatočné kapacity pre opatrovateľskú službu, je táto poskytovaná v súčinnosti so Spišskou katolíckou charitou, Slovenským Červeným krížom, územným spolkom Liptovský Mikuláš alebo Cirkevným zborom Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku (obce Hybe, Liptovská Porúbka, Východná).

Základné sociálne poradenstvo je poskytované v Liptovskom Hrádku. V Liptovskej Porúbke a Važci fungujú aj terénni sociálni pracovníci. V meste Liptovský Hrádok je poskytovaná opatrovateľská aj odľahčovací služba.

➤ Organizácie združujúce seniorov a osoby so zdravotným postihnutím

Klub dôchodcov

Mestský klub dôchodcov

(4 sekcie - Dovalovo, Lipa, Učítelia, Tesláci)

J. D. Matejovie 591, Liptovský Hrádok (vlastná klubovňa v KD)

zriaďovateľ: Mesto Liptovský Hrádok

cieľová skupina: seniori

činnosť: ✓ zabezpečenie podmienok pre dôstojný život a možnosti spoločenskej realizácie seniorov, aktivity v oblasti športu,

vzdelávania, poznávania a kultúrneho života.

Slovenský zväz telesne postihnutých, základná organizácia Liptovský Hrádok pre deti aj dospelých

kontakt: 044/522 15 01 – dospelí, 0908/116 611 - deti

zriaďovateľ:

cieľová skupina: telesne postihnutí – deti aj dospelí, rodičia a rodinní príslušníci

činnosť:

- ✓ poradenstvo
- ✓ rehabilitačná činnosť – ponuka rehabilitačných pobytov preukazy do kúpeľov
- ✓ komunitné programy (športový deň a pod.)
- ✓ hipoterapia pre deti
- ✓ zvýhodnené vstupy do Aquaparku Tatralandia pre väčšie skupiny

➤ **Chránené dielne**

Chránená dielňa a chránené pracovisko sú pracoviská zriadené právnickou osobou alebo fyzickou osobou, zamestnávajúce občanov so zdravotným postihnutím, ktorí nie sú schopní nájsť si zamestnanie na otvorenom trhu práce, alebo pracoviská, na ktorých sa občania so zdravotným postihnutím zaškoľujú alebo pripravujú na prácu. O priznanie postavenia chránenej dielne alebo chráneného pracoviska môže písomne požiadať právnická osoba alebo fyzická osoba, úrad práce, v ktorého územnom obvode zriadi pracovné miesto pre občana so zdravotným postihnutím.

Za chránenú dielňu sa považuje pracovisko, na ktorom právnická osoba alebo fyzická osoba zriadi viac ako jedno pracovné miesto pre občana so zdravotným postihnutím a na ktorom pracuje najmenej 50 % občanov so zdravotným postihnutím.

Za chránené pracovisko sa považuje pracovisko, na ktorom právnická osoba alebo fyzická osoba zriadi pracovné miesto pre občana so zdravotným postihnutím alebo na ktorom občan so zdravotným postihnutím prevádzkuje samostatnú zárobkovú činnosť.

Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska upravuje § 56 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Ku koncu roka 2022 je počet chránených dielní/chránených pracovísk zriadených a fungujúcich v okrese Liptovský Mikuláš spolu 109 (oproti roku 2014 nárast o 4 CHD/CHP) z toho 30 je so sídlom na území regiónu Horný Liptov (v porovnaní s rokom 2014 nárast o 7 dielní/pracovísk). Počet pracujúcich osôb so zdravotným postihnutím, ktorí si vytvorili sami pre seba pracovné miesto alebo sa zamestnali v chránenej dielni je v okrese Liptovský Mikuláš 157 osôb (pokles o 9 osôb oproti roku 2014) a z toho je na území Horného Liptova 32 osôb (o 7 osôb viac ako v roku 2014). Zriaďovateľom v Hornom Liptove je 10 zamestnávateľov, 19 samostatne zárobkovo činných osôb so zdravotným postihnutím a 1 nezisková organizácia (Národný Trust, n.o., Liptovský Hrádok).

Tabuľka 2 Zoznam chránených dielní a chránených pracovísk k 31. 12. 2022. Zdroj: ÚPSVaR.

Názov zriaďovateľa CHD/CHP	Sídlo CHD/CHP	Predmet činnosti CHD/CHP	Počet zamestnancov - OZP	CHD/CHP
Martina Bartková - TINKA	Hlavná 499,032 61 Važec	Kadernícke služby	1	CHP
Liptovské múzeum v Ružomberku II.	Partizánska 153, 033 01 Liptovský Hrádok	Činnosť múzeí	1	CHP
Oskár Uličný	Martina Rázusa 456/3, 033 01 Liptovský Hrádok	Výroba jednoduchých drevárskych výrobkov	1	CHP
Branislav Fáber	J.Martinku 877, 033 01 Liptovský Hrádok	Ostatná výroba i.n.	1	CHP

IMMER s.r.o.	Vyšná Boca 51, 032 34 Vyšná Boca	Služby pohostinstiev	1	CHP
Peter Sopko Nuocco	Pálenica 54/81, 033 01 Liptovský Hrádok	Výroba mydla, pracích a čistiacich prostriedkov	2	CHD
Ivan Moravčík	Hybe 1133, 032 31 Hybe	Oprava a údržba motorových vozidiel	1	CHP
LUDKA, s.r.o.	Podbanské 1488, 032 42 Pribylina	Maloobchod	1	CHP
Eva Jastrabíková E - studio	Východná 111, 032 32 Východná	Kadernícke a kozmetické služby	1	CHP
FILIP kuchynské štúdio s.r.o.	Smrečany 323, 032 05 Smrečany	Pomocné práce v stolárskej výrobe	1	CHP
Vendelín Florek FLINE	Závažná Poruba 531, 031 04 Závažná Poruba	Administratívno - kancelárske práce	3	CHD
Marta Vicénová	SNP 99, 033 01 Podtureň	Výroba výrobkov z prírodných materiálov	1	CHP
Národný Trust, n.o.	Hviezdoslavova 142, 033 01 Liptovský Hrádok	ochrana kultúrneho dedičstva	1	CHP
Peter Sopko Nuocco	Pálenica 54/81, 033 01 Liptovský Hrádok	Administratívno - kancelárske činnosti	1	CHP
Michal Hanzlík	Jakubovany 622, 032 04 Jakubovany	ubytovacie služby	1	CHP
Obec Závažná Poruba	Hlavná 135, 032 02 Závažná Poruba	personálna agenda a mzdy	1	CHP
Vladimír Urban HOSTINEC U URBANOV	Belanská 550/7, 033 01 Liptovský Hrádok	administratívna činnosť	1	CHP
ARCO COM spol. s r. o.	J. D. Matejovie 1581/2B, 033 01 Liptovský Hrádok	administratívne činnosti	1	CHP
Vladimír Luptovský 22 plus	Podtureň 166, 033 01 Liptovský Hrádok	Masérské služby	1	CHP
Helena Krivulčíková	Uhorská Ves 155, 032 03 Liptovský Ján	Ubytovacie služby	1	CHP
Darina Profantová	Čierny Váh 1220, 032 32 Východná	Turistické a krátkodobé ubytovanie	1	CHP
Ivana Strelecká Galantéria Ivana	Jakubovany 26, 032 04	Výroba textilných výrobkov	1	CHP
Güde, s. r. o.	Priemyselná 208/5, 033 01 Podtureň	údržba strojov a nástrojov	1	CHP
Elena Plauterová	Belanská 550, 033 01 Liptovský Hrádok	Textilná výroba	x	CHP
Ľubica Šuňavcová INFINITY NAILS	SNP 171, 033 01 Liptovský Hrádok	Kadernícke a kozmetické služby	1	CHP
M&S ELEKTRO, s.r.o.	Závažná Poruba 750, 032 02 Závažná Poruba	ubytovacie služby	1	CHP
KFB Trans s.r.o.	Belanská 580, 033 01 Liptovský Hrádok	Administratívne služby	2	CHD
Miroslava Kováčiková - Angel shop	Hlavná 175/72, 033 01 Podtureň	Maloobchod	1	CHP
Mariana Luštiková	SNP 309/42, 033 01 Liptovský Hrádok	Kadernícke a kozmetické služby		
GAMA MO plus s. r. o.	Hlavná 513, 032 61 Važec	Maloobchod	1	CHP

➤ **Poskytovatelia sociálnych služieb pre deti a mládež**

DOM CHARITAS SV. KLÁRY – KRÍZOVÉ STREDISKO A ÚTULOK

adresa: Borbisova 5, Liptovský Mikuláš 031 01
kontakt: 044 / 562 19 32 (Sestra Júlia), juliabodobrikova@centrum.sk
zriaďovateľ: cirkev

cieľová skupina: ✓ mladé ženy z problémových, disharmonických rodín alebo Detských domovov vo veku 15 - 25 rokov – poruchy správania, narušená sociálna prispôsobivosť,
✓ týranie alebo zneužívanie
✓ rodičia a príbuzní vyššie uvedených žien
✓ dievčatá z detských domovov
Činnosť: ✓ sociálne a psychologické poradenstvo poskytované najmä pre rodičov zverených, prebieha ambulantnou formou
✓ ubytovanie, bývanie, stravovanie
✓ skupinová a individuálna psychoterapia
✓ pomoc pri riešení problémov – pomoc pri hľadaní zamestnania, bývania
súvisiace služby: ✓ záujmová činnosť – keramická dielňa, pestovanie ovocia a zeleniny, výlety, pobyty v prírode
využitie: kapacita 12 dievčat a žien

Detské centrum Samuel vo Važci

JEKH DROM - Nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu

adresa: Fodorova 760, Važec 032 61
kontakt: ksp.vazec@gmail.com, 0907 464 457, 0915 774 048
zriaďovateľ: JEKH DROM, občianske združenie
cieľová skupina: zraniteľné skupiny (deti a mládež, dospelí v núdzi)
prioritné oblasti: - vzdelávanie,
- budovanie pozitívnych kresťanských hodnôt,
- podpora zamestnanosti,
- sociálne začlenenie,
- výkon sociálnej práce
aktivity: - sociálne poradenstvo (zlepšenie kvality bývania, uplatnenie na trhu práce, sociálne zabezpečenie)
- klub pre ženy (základné zručnosti – pečenie, varenie, sociálne poradenstvo)
- práca s deťmi v predškolskom veku (všestranný rozvoj – osobná hygiena, rozvoj motoriky, jazyková výchova, riešenie vzťahov s kamarátmi)
- práca so žiakmi ZŠ (príprava na vyučovanie, krúžková činnosť: kreatívna tvorba, spev, hudba, športové aktivity)
pôsobenie: od roku 2017

Detské domovy

je prostredie utvorené a usporiadané na účely vykonávania rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia. Detský domov **dočasne nahrádza dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie** alebo náhradné rodinné prostredie.

Centrum pre deti a rodiny Liptovský Hrádok

adresa: Hviezdoslavova 149, 033 01 Liptovský Hrádok

kontakt:	Mgr. Zdenko Michalides, +421 907 825 397, riaditel.LiptovskyHradok@ded.gov.sk, zdenko.michalides@cdrhradok.sk
motto CDR:	„Šťastím dieťaťa je byť milované.“
adresy miest vykonávania opatrení:	Dom Kráľova Lehota č. 85, 032 33 Kráľova Lehota Dom Liptovský Mikuláš, Podtatranského č. 69, 031 01 Liptovský Mikuláš Dom Liptovský Hrádok, Záhradná č. 121, 033 01 Liptovský Hrádok Dom Liptovský Hrádok II, Hviezdoslavova č. 149, 033 01 Liptovský Hrádok Dom Liptovská Porúbka č. 405, 033 01 Liptovská Porúbka Dom Liptovský Trnovec č. 129, 031 01 Liptovský Trnovec
kapacita:	81 detí
prijatých v 2021	41 detí
odídených v roku 2021:	39 detí
odídených mladých dospelých v roku 2021:	7
naplnenosť v súčasnosti:	64 detí a ich rodín
pôsobenie:	od roku 1991
činnosť:	CDR LH vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. Z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele.

2.3.2 Zdravotníctvo

Územie Horného Liptova v oblasti ústavnej zdravotne starostlivosti územne a spádovo zabezpečujú Nemocnica s Poliklinikou A. Stodolu v Liptovskom Mikuláši a Vojenská nemocnica Ružomberok a poliklinika v Liptovskom Hrádku.

➤ Ambulantná starostlivosť

Medzi najčastejšie využívané zložky zdravotníctva patrí ambulantná starostlivosť. V regióne Horného Liptova sa nachádza 11 ambulancií všeobecných lekárov pre dospelých a deti. Špecializovanú zdravotnú starostlivosť poskytuje 27 ambulancií. Zdravotná starostlivosť je sústredená hlavne v meste Liptovský Hrádok, ktorý je v oblasti ambulantnej zdravotnej starostlivosti spádovou oblasťou pre Horný Liptov.

Tabuľka 3 Zdravotné služby na území regiónu Horný Liptov

Zdravotné služby	Liptovský Hrádok	obce Horného Liptova	spolu územie Horného Liptova
Lekár pre deti a dorast	3	1	4
Lekár pre dospelých	4	3	7
Lekári špecialisti:	25	2	27
Alergológ - imunológ	1	0	1
Gynekológ - gynekológia	2	0	2
Chirurg - chirurgia	1	0	1
Interná ambulancia, internista	3	0	3
Kožný lekár, dermatológ	1	0	1
Logopéd, Logopédia	0	0	0
Neurológ - neurológia	1	0	1
Očný lekár - oftalmológia	1	0	1
ORL - ušné, nosné, krčné	1	0	1

Ortopéd	1	0	1
Pneumológia, ftizeológia	1	0	1
Psychológ	1	0	1
Psychiater	0	0	0
Rádiológ, RTG	1	0	1
Stomatológia - zubná ambulancia, zubár	8	1	9
Urológ - urológia	1	0	1
Záchranná zdravotná služba	1	1	2
Lekárne	4	2	6

V meste Liptovský Hrádok sa ambulancie zdravotnej starostlivosti sústreďujú v dvoch centrách, a to v Medic Centre, s. r. o., Liptovský Hrádok a v Centre zdravotnej starostlivosti (Poliklinika), Liptovský Hrádok. Súčasťou každého centra je aj lekáreň.

Tabuľka 4 Prehľad ambulancií v Liptovskom Hrádku (r. 2023)

Ambulancie Liptovský Hrádok	Lekár
Ambulancia čelústnej ortopédie a zubného lekárstva	MUDr. Igor Folta
Ambulancia dentálnej hygieny a zubného lekárstva	MDDr. Filip Langer
Ambulancia diabetológie a porúch látkovej premeny	MUDr. Ľudmila Forbáková Leskovská
Ambulancia klinickej psychológie	Mgr. Oľga Šupalová
Ambulancia vnútorného lekárstva	MUDr. Miroslava Rybanská
Ambulancia vnútorného lekárstva	Bc. Michaela Valickova
Ambulancia zubného lekárstva	MDDr. Jaroslav Adamčík
Ambulancia zubného lekárstva	MDDr. Kristína Kalmanová
Ambulancia zubného lekárstva	MUDr. Emil Lošonský
Ambulancia zubného lekárstva	MUDr. Igor Vdovec
Ambulancia zubného lekárstva	MUDr. Mária Stencláková
Ambulancia zubného lekárstva	MUDr. Ronald Petrík
Dermatovenerologická ambulancia	MUDr. Dáša Libičová
Gynekologická ambulancia	MUDr. Jozef Kantík
Gynekologická ambulancia	MUDr. Ladislav Andreánsky
Chirurgická ambulancia	MUDr. Ladislav Šaffo
IMUNO - ALERGO JB, s.r.o.	MUDr. Jaroslav Barok
Neurologická ambulancia	MUDr. Ľ. Krajčiová/MUDr. L. Lakatová
Oftalmologická ambulancia	MUDr. Iveta Jarošová
Ortopedická ambulancia	MUDr. Dalibor Kurek
Otorinolaryngologická ambulancia	MUDr. Jarmila Hybbenová
Pneumologicko-ftizeologická ambulancia	MUDr. Lucia Kováčiková
SVaLZ, fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia	MUDr. Milan Krajči
SVaLZ, klinická biochémia	
SVaLZ, rádiológia	MUDr. Milan Zemančík
Urologická ambulancia	MUDr. Henrich Klečka
Všeobecná ambulancia pre deti a dorast	MUDr. Miroslava Plchová
Všeobecná ambulancia pre deti a dorast	MUDr. Zlata Karimová
Všeobecná ambulancia pre deti a dorast	MUDr. Baroková Beáta
Všeobecná ambulancia pre dospelých	MUDr. Jozef Čajka
Všeobecná ambulancia pre dospelých	MUDr. Iveta Barta

Všeobecná ambulancia pre dospelých	MUDr. Anton Ambrózy
Všeobecná ambulancia pre dospelých	MUDr. Bronislava Fraňová Ivančíková

Špecializovaným pracoviskom v území Horného Liptova je aj Ambulancia rýchlej zdravotnej pomoci LSE - Life Star Emergency, s.r.o., s pôsobnosťou v Liptovskom Hrádku a obci Východná.

V obciach je zdravotná starostlivosť poskytovaná iba v 3 obciach: Beňadiková, Východná a Važec.

Tab. ??? Zdravotné služby v obciach Horného Liptova (r. 2023)

Ambulancie obce Horného Liptova	Lekár
Ambulancia zubného lekárstva, , Východná	Pavlo Grytsenko
Všeobecná ambulancia pre deti a dorast, Východná	MUDr. Jitka Veselá
Ambulancia praktického lekára pre dospelých, Važec	MUDr. Mária Lehotská
Ambulancia praktického lekára pre dospelých, Východná	MUDr. Ján Zachar
Všeobecná ambulancia pre dospelých, Beňadiková	MUDr. Vlastimil Kapcát

➤ Lekárne

Na území regiónu sa nachádza 6 lekární, z toho **4 v Liptovskom Hrádku** (Lekáreň Dr. Max, poliklinika; Lekáreň na Hradnej, Hradná ulica; Lekáreň Pharmacia, Pri železnici; Lekáreň Slniečko, ulica SNP), **jedna vo Važci** (Važecká lekáreň) a **jedna vo Východnej** (Lekáreň vo Východnej).

2.3.3 Školstvo

➤ Základné školstvo

Primárne a nižšie sekundárne vzdelávanie v území MAS Horný Liptov zabezpečuje **9 základných škôl**, ktorých **zriaďovateľom je obec**. Školy v **Liptovskej Kokave** a v **Závažnej Porube** poskytujú len primárne vzdelávanie v **ročníkoch 1 - 4**.

Špeciálne vzdelávanie :

Liptovský Ján - Špeciálna základná škola s materskou školou internátna

Jamník - Základná škola internátna pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou

Liptovský Hrádok - Špeciálna základná škola.

V území MAS HL bolo **2 746 detí** (k 31. 12.2022) vo veku od 6 do 15 rokov (o 197 detí viac ako v roku 2013). V školskom roku 2022/2023 základné školy v území MAS navštevovalo **1 958 žiakov** (o 254 žiakov menej ako v školskom roku 2013/2014). Rozdiel medzi počtom detí a počtom žiakov v ZŠ tvoria deti, ktoré nenastúpili do 1. triedy ZŠ vo veku 6 rokov, deti ktoré ukončili základnú školskú dochádzku v 8. ročníku ZŠ a deti, ktoré dochádzajú do ZŠ mimo územia Horného Liptova.

Tabuľka 5 Prehľad základných škôl v území regiónu Horný Liptov, počet žiakov a tried v školskom roku 2022/2023

Názov školy	Počet žiakov v škol. roku 2013/2014	Počet žiakov v škol. roku 2022/2023	Počet tried v škol. roku 2013/2014
Základná škola s materskou školou Hradná Liptovský Hrádok	516	530	23
Základná škola s materskou školou J. D. Matejovie L. Hrádok	348	555	24
Základná škola s materskou školou vo Važci	202	204	9 + 5 špeciálnych tried

Základná škola s materskou školou Hybe	180	172	9 + 2 špeciálne triedy
Základná škola s materskou školou Východná	147	170	9 + 2 špeciálne triedy
Základná škola s materskou školou Liptovský Ján	139	184 (z toho 12 žiakov z UA)	9
Základná škola s materskou školou Jána Lajčiaka Pribylina	92	77	8
Základná škola Milana Rúfusa Závažná Poruba	56	52	4
Základná škola s materskou školou Liptovská Kokava	24	14	2
Spolu	1704	1958	106

➤ **Materské školy – predprimárne vzdelávanie**

Predškolskú výchovu zabezpečujú materské školy v 14 obciach. Materské školy poskytujú deťom vo veku 2 - 6 rokov a deťom s odloženou povinnou školskou dochádzkou celodennú starostlivosť a dopĺňajú rodinnú výchovu o výchovno-vzdelávaciu činnosť zameranú na rozvoj osobnosti dieťaťa. Absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v materskej škole dieťa získava predprimárne vzdelanie.

K 31. 12. 2022 bolo v 25 obciach Horného Liptova **813** detí vo veku od 3 do 5 rokov (vrátane). V školskom roku 2022/2023 bolo v materských školách v území zapísaných **788** detí v 44 triedach. Čo sa týka kapacity škôlok v území, situácia je rôznorodá, a to z toho dôvodu, že máme spádové škôlky, ktoré sú kapacitne vyťažené a evidujú neuspokojené žiadosti a na druhej strane škôlky, ktoré sú kapacitne nevyužívané. Táto situácia je značne ovplyvnená migráciou rodičov za prácou a umiestňovaním detí v blízkosti zamestnania rodičov. Vo všeobecnosti počet detí umiestnených v škôlkach v posledných rokoch vzrástol a v súčasnosti je umiestnených takmer 97% detí vo veku od 3 do 5 rokov.

Tabuľka 6 Prehľad materských škôl v území regiónu Horný Liptov, počet žiakov a tried v školskom roku 2022/2023

Názov materskej školy	Počet žiakov v škol. roku 2013/2014	Počet žiakov v škol. roku 2022/2023	Počet tried v škol. roku 2022/2023
Materská škola Belka, Liptovský Hrádok	119	128	6
Liptovský Hrádok , Hradná	111	90	5
Liptovský Ján	67	69	3
Vážec	54	66	4
Závažná Poruba	47	46	2
Pribylina	42	33	3
Jakubovany	37	25	2
Východná	x	64	3
Kráľova Lehota	35	35	2
Hybe	34	28	2
Liptovská Porúbka	34	31	2
Liptovský Peter	30	32	2
Smrečany	27	21	2
Liptovská Kokava	21	17	1
Materská škola Vavrišovo	20	20	1
Materská škola Veterníček Veterná Poruba	18	17	1

Materská škola v Dovalove, Liptovský Hrádok	12	24	1
Cirkevná materská škola Koráb, Liptovský Hrádok	x	42	2
Spolu	708	788	44

➤ **Ostatné základné služby pre deti**

Ostatné základné služby pre deti zabezpečuje v Liptovskom Hrádku **Detské opatrovateľské centrum a minijasle Svetluška**, ktoré poskytuje dennú starostlivosť o deti od 1 do 3 rokov. Kapacita jasličiek je 13 až 15 detí. O výchovnú a opatrovateľskú činnosť sa starajú kvalifikované opatrovateľky. V malom kolektíve detí kombinujú rodinný prístup s profesionálnym. Deťom vytvárajú priestor pre individuálny rozvoj poznávacích, komunikačných a rozumových schopností. Ďalšími aktivitami detského centra sú OZ Liptovská rodinka a súkromná materská škôlka Arborétko. **OZ Liptovská rodinka** poskytuje aktivity a kurzy pre deti (angličtina pre najmenších, lezúnik, tvorivé dielne), ale aj pre ich rodičov (hrové stretnutia, joga s deťmi, fyzioterapia). Súkromná materská škôlka **Arborétko** je alternatívna forma predškolského vzdelávania, ktorá poskytuje kontinuálne vzdelávanie deťom od 1 do 6 rokov v malej skupinke s max. 10 deťmi. Ďalšími službami sú stráženie detí a organizovanie kurzov pre rodičov, deti a matky na materskej dovolenke.

V Liptovskom Hrádku zabezpečujú základné služby pre deti a mládež **Centrum voľného času Lienka** a školské kluby v základných školách.

➤ **Vyššie sekundárne vzdelávanie (stredné) školy v území MAS**

V Liptovskom Hrádku sú štyri stredné školy – jedna škola humanitného zamerania, dve odborné školy a jedna umelecká škola.

Stredná odborná škola lesnícka a drevárska Jozefa Dekreta Matejovie v Liptovskom Hrádku – počiatky školy siahajú až do roku 1796 a patrí medzi najstaršie školy v Európe. Vzdelávanie je sústredené v dvoch centrách:

- *Centrum odborného vzdelávania a prípravy v lesníctve* – hlavným cieľom je príprava na výkon lesníckeho povolania a odborných činností s praktickým výcvikom v spolupráci s organizáciou Lesy SR, š.p.
- *Centrum odborného vzdelávania a prípravy v drevárstve* – hlavným cieľom je príprava kvalifikovanej pracovnej sily s pôsobnosťou v drevárskom priemysle

Štúdium prebieha v 12 triedach. Kapacita školy je 325 žiakov. V školskom roku 2021/2022 školu navštevovalo 262 žiakov. Študijnou plochou školy je chránený areál a lesnícky významné miesto Arborétum v Liptovskom Hrádku. Škola má internát s kapacitou 200 lôžok, telocvičňu, ihrisko, posilňovňu, dielne, jedáleň.

Stredná odborná škola elektrotechnická v Liptovskom Hrádku – škola ponúka 5 študijných maturitných odborov (novým odborom je *multimédiá – digitálna grafika*). Kapacita školy je 600 žiakov, v školskom roku 2021/2022 bola kapacita naplnená na 75%, čo predstavuje 448 žiakov. Škola má vlastný internát s kapacitou 90 lôžok a školskú jedáleň, telocvičňu, ihrisko a posilňovňu.

Gymnázium v Liptovskom Hrádku – v školskom roku 2021/2022 študovalo 77 študentov v 4 triedach na štvorročnom gymnázii a 49 študentov v 4 triedach na osemročnom gymnázii. Kapacita školy je 360 študentov, naplnenosť školy bola teda na 37% (v školskom roku 2013/2014 bola naplnenosť na 86,7%).

Súkromné tanečné konzervatórium Liptovský Hrádok – osemročná stredná škola s nižším aj vyšším sekundárnym vzdelaním a prvým stupňom terciárneho vzdelania, ktorá poskytuje komplexné umelecké a umeleckopedagogické vzdelanie. Kvalitným tanečným vzdelávaním sa absolventi stávajú profesionálnymi tanečníkmi. Počet študentov v ročníku je max. 12, väčšina z nich dochádza z iných obcí a miest. V školskom roku 2022/2023 na škole študovalo 48 žiakov v 7 triedach (v školskom roku 2013/2014 v škole študovalo 26 žiakov).

Zriaďovateľom všetkých stredných škôl v území MAS okrem súkromného tanečného konzervatória je Žilinský samosprávny kraj.

➤ Iné vzdelávacie inštitúcie v území MAS

Základná umelecká škola v Liptovskom Hrádku - odbor výtvarný, hudobný a tanečný, alokované pracovisko v Hybiach - odbor výtvarný.

Súkromná základná umelecká škola v Liptovskom Hrádku: odbor hudobný, tanečný, výtvarný.

Vzdelávanie v oblasti cudzích jazykov ponúka jazyková škola **Wanaka v Liptovskom Hrádku** - kurzy angličtiny pre žiakov od 7 rokov, študentov a dospelých a firmy organizuje od roku 2013. A jazyková škola **JIGSAW** Mgr. Dany Wolfovej.

Neformálne a celoživotné vzdelávanie v regióne zabezpečujú formou prednášok a besied prevažne neziskové organizácie, napr. Národný trust n. o., OZ Tatry, LIPA - Liptovskí aktivisti, o.z. Odborné prednášky v regióne organizujú Knižnica v Liptovskom Hrádku, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Liptovský Mikuláš, Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Liptovskom Mikuláši, Centrum voľného času Lienka, Okresné riaditeľstvo polície Liptovský Mikuláš, Mestská polícia Liptovský Hrádok, Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Liptovskom Mikuláši, Červený kríž.

2.3.4 Občianska vybavenosť

Zariadenia pre rozvoj športu a aktívneho oddychu

➤ Lyžiarske strediská

Územie Horného Liptova je vďaka svojmu geomorfologickému členeniu predurčené pre rozvoj športových aktivít ako lyžovanie či vysokohorská turistika. V 8 obciach územia horného Liptova sa nachádzajú upravené zjazdové trate s vlekmí. Lyžiarske strediská SKI Opalisko, lyžiarske stredisko Čertovica, Skicentrum Bačova roveň a Lyžiarske stredisko Žiar - Dolinky sú zasnežované aj umelým snehom. Servis a požičovne sú zriadené v strediskách SKI OPALISKO a Podbanské.

Tabuľka 7 Prehľad lyžiarskych stredísk v katastrach obcí Horného Liptova

Jakubovany	Lyžiarske stredisko Bane - mimo prevádzky
Pribylina	Lyžiarske stredisko SKI Podbanské
Smrečany	Lyžiarske stredisko Smrečany
Vyšná Boca	Lyžiarske stredisko Čertovica, Skicentrum Bačova roveň
Žiar	Lyžiarske stredisko Žiar-Dolinky
Važec	Lyžiarske stredisko Važec – Birutova
Hybe	Lyžiarsky vlek v lokalite Pod Peklom
Liptovský Ján	SKI centrum Javorovica - mimo prevádzky
Závažná Poruba	SKI Centrum Opalisko
Liptovská Kokava	SkiPark Liptovská Kokava

➤ Bežecké trate

Upravované bežecké trate sú v obciach Liptovská Kokava (6,15 km), Závažná Poruba (trasa C1 5 km a trasa C2 4,9 km), Smrečany (5km), Jakubovany, Hybe a Važec. V ostatných obciach sú bežecké trate neupravované.

➤ Cyklotrasy a turistické chodníky

V regióne Horného Liptova je rozsiahla sieť značkových turistických chodníkov rôznej náročnosti. Turistické trasy vedú až do vysokohorského terénu, ktorý už vyžaduje sprievod horských vodcov. V rokoch 2010 - 2014 bola významnou mierou rozšírená sieť cykloturistických trás. V súčasnosti je v regióne vyznačených 260 km cyklotrás, vrátane cyklomagistrály č. 035 Liptovskej a 007 Tatranskej, ktoré regiónom prechádzajú. Sieť cyklotrás je rôznej náročnosti.

➤ **Ihriská**

Pre uspokojovanie potrieb telovýchovných, športových a rekreačných aktivít obyvateľov aj návštevníkov Horného Liptova slúži základná športová infraštruktúra.

Tabuľka 8 Prehľad o počte športovísk v obciach Horného Liptova

Obec/Mesto	Detské ihrisko	Multifunkčné ihrisko	Futbalové ihrisko	Vyznačené cyklotrasy
Beňadiková	áno, viacero	áno	áno	áno
Hybe	áno, viacero	áno	áno	áno
Jakubovany	áno, jedno	áno	áno	áno
Jamník	áno, jedno	x	áno	áno
Konská	áno, jedno	áno	x	áno
Kráľova Lehota	áno, jedno	áno	áno	áno
Liptovská Kokava	áno, jedno	áno	áno	áno
Liptovská Porúbka	áno	áno	x	áno
Liptovský Hrádok	áno viacero	áno	áno	áno
Liptovský Ján	áno, jedno	áno	áno	áno
Liptovský Ondrej	áno, jedno	áno	áno	áno
Liptovský Peter	áno, viacero	áno	áno	áno
Malužiná	áno, jedno	áno	x	áno
Nížná Boca	x	áno	x	áno
Podtureň	áno, viacero	áno	áno	áno
Pribylina	áno	áno	áno	áno
Smrečany	áno, viacero	áno	áno	áno
Uhorská Ves	áno, viacero	áno	áno	áno
Vavrišovo	áno, viacero	áno	áno	áno
Vážec	nie	áno	áno	áno
Veterná Poruba	áno, jedno	x	áno	x
Východná	áno, viacero	áno	áno	áno
Vyšná Boca	áno, jedno	áno	x	áno
Závažná Poruba	áno, viacero	áno	áno	áno
Žiar	áno, jedno	nie, ale je v pláne	nie	áno

➤ **Kryté plavárne**

Plavárne s min. 20 m bazénom sa nachádzajú v katastroch obcí Pribylina v Hoteli Permon, v Liptovskom Jáne hotel Sorea Máj a hotel Alexandra. V území regiónu sa nachádza aj veľký počet rekreačných objektov a zariadení, v ktorých sa nachádza wellnes. Súčasťou tejto vybavenosti sú aj bazény menších rozmerov. Takéto zariadenia sú sústredené najmä v Liptovskom Jáne a Jánskej doline, v Pribyline, vo Vyšnej Boci a v Bocianskej doline. Väčšinou sú verejne prístupné.

➤ **Športové kluby a oddiely v obciach (aktívne)**

Tabuľka 9 Prehľad športových klubov a oddielov v obciach Horného Liptova

Obec/Mesto	Aktívne športové kluby v jednotlivých obciach
Beňadiková	TJ Sokol Beňadiková, futbalový oddiel

Liptovská Porúbka	3 491	250	400	400	603	500	-	2 153
Liptovský Hrádok	236 732	168 636	187 072	199 062	89 281	95 800	120 900	860 751
Liptovský Ján	156 706	15 000	15 000	20 200	18 500	15 000	20 000	103 700
Liptovský Ondrej	13 713	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	6 000
Liptovský Peter	3 150	-	-	-	-	-	-	-
Malužiná	-	-	-	-	-	-	-	-
Nížná Boca	3 170	-	-	-	-	-	-	-
Podtureň	65 635	7 155	7 294	6 800	3 053	5 991	6 500	36 793
Pribylina	43 155	14 000	13 725	10 600	5 200	-	-	43 525
Smrečany	25 500	-	-	1 000	5 000	5 000	9 000	20 000
Uhorská Ves	16 694	3 300	3 300	4 000	2 500	4 500	842	18 442
Vavrišovo	8 148	5 279	5 899	2 373	1 730	4 106	3 603	22 988
Važec	14 693	15 000	15 500	16 000	10 000	10 000	12 000	78 500
Veterná Poruba	9 800	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	1 200	11 200
Východná	83 000	20 000	-	-	-	-	22 000	42 000
Vyšná Boca	-	-	-	-	-	-	-	-
Závažná Poruba	129 868	-	-	-	900	900	900	2 700
Žiar	23 458	5 100	5 150	5 150	4 050	5 050	5 150	29 650
Spolu	976 448	293 585	296 530	312 146	182 882	187 847	250 899	1 523 889

Kultúra a služby v obciach

Do základnej siete kultúrnej vybavenosti regiónu patrí kultúrny dom s viacúčelovou sálou, technickým vybavením a knižnica.

Tabuľka 11 Kultúrna vybavenosť v obciach

Obec/Mesto	Knižnica	Kultúrny dom	Múzeum	Kostol	Pamätná izba
Beňadiková	áno	áno	x	x	x
Hybe	áno	áno	áno	áno	áno
Jakubovany	áno	áno	x	áno	x
Jamník	áno	áno	x	áno	x
Konská	áno	áno	x	áno	x
Kráľova Lehota	áno	áno	x	áno	áno
Liptovská Kokava	áno	áno	x	áno	x
Liptovská Porúbka	áno	x	x	áno	x
Liptovský Hrádok	áno	áno	áno	áno	x
Liptovský Ján	áno	áno	áno	áno	áno
Liptovský Ondrej	áno	áno	x	áno	x
Liptovský Peter	áno	áno	x	áno	x
Malužiná	áno	x	x	áno	x
Nížná Boca	áno	áno	x	áno	x
Podtureň	áno	áno	x	x	x
Pribylina	áno	áno	x	áno	x

Smrečany	áno	áno	áno	áno	x
Uhorská Ves	áno	áno	x	x	x
Vavrišovo	áno	áno	áno	áno	x
Važec	áno	áno	áno	áno	áno
Veterná Poruba	áno	áno	x	áno	x
Východná	áno	áno	áno	áno	x
Vyšná Boca	áno	x	áno	áno	x
Závažná Poruba	áno	áno	áno	áno	áno
Žiar	áno	áno	x	x	x

V obciach Jakubovany, Liptovská Porúbka, Važec, Liptovský Ján a Východná je vybudované otvorené pódium – amfiteáter. Pamätná izba je zriadená v obciach Kráľova Lehota, Hybe, Liptovský Ján, Važec. Folklórne skupiny pracujú v obciach Hybe, Liptovský Hrádok, Liptovský Ján, Liptovský Ondrej, Smrečany, Uhorská Ves, Važec, Veterná Poruba, Východná, Závažná Poruba, Žiar.

Tabuľka 12. Občianska vybavenosť v obciach Horného Liptova.

Obec/Mesto	Cintorín	Sobášna sieň	Dom smútku
Beňadiková	áno	x	áno
Hybe	áno	áno	áno
Jakubovany	áno	x	x
Jamník	áno	x	x
Konská	áno	x	áno
Kráľova Lehota	áno	áno	áno
Liptovská Kokava	áno	áno	áno
Liptovská Porúbka	áno	x	áno
Liptovský Hrádok	áno	áno	x
Liptovský Ján	áno	áno	áno
Liptovský Ondrej	áno	áno	áno
Liptovský Peter	áno	x	áno
Malužiná	áno	x	áno
Nižná Boca	áno	x	x
Podtureň	áno	x	áno
Pribylina	áno	áno	áno
Smrečany	áno	x	áno
Uhorská Ves	áno	x	x
Vavrišovo	áno	x	áno
Važec	áno	áno	áno
Veterná Poruba	áno	x	x
Východná	áno	áno	áno
Vyšná Boca	áno	x	x
Závažná Poruba	áno	x	áno
Žiar	áno	x	áno

Obce Horného Liptova sa značnou mierou spolupodieľajú na financovaní kultúrno-spoločenských podujatí v obci. Tabuľka 24 uvádza prehľad financovania kultúrnych podujatí v jednotlivých obciach za obdobie rokov 2017 - 2022. Výška sumy je uvedená v EUR. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím 2009 – 2013 dotácie na zabezpečenie kultúry v regióne Horného Liptova vzrástli o **42%**. Obmedzenia hromadného organizovania sa v čase koronakrízy v rokoch 2020 a 2021 oblasť kultúry nezasiahli dramaticky.

Tabuľka 13 Výdavky na zabezpečenie kultúry v obciach Horného Liptova v rokoch 2017 – 2022 v €

Obec/Mesto	Spolu r. 2009-2013	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Spolu r. 2017-2022
Beňadiková	34 410	5 486	8 423	8 787	2 547	6 417	9 549	401 209
Hybe	52 740	23 998	27 234	12 976	68 811	59 055	34 343	226 417
Jakubovany	17 343	450	450	450	450	600	550	2 950
Jamník	11 400	1 150	1 201	1 279	1 200	7 217	2 961	15 007
Konská	2 000	2 830	3 182	2 702	2 894	5 160	5 889	22 657
Kráľova Lehota	25 288	700	1 680	1 000	600	1 000	2 000	6 980
Liptovská Kokava	950	-	-	-	-	-	-	-
Liptovská Porúbka	26 727	6 850	5 650	6 000	3 850	1 000	5 500	28 850
Liptovský Hrádok	699 819	243 362	250 861	255 331	153 658	150 591	216 481	1 270 284
Liptovský Ján	190 095	25 363	38 455	40 915	32 697	34 501	38 838	210 769
Liptovský Ondrej	11 689	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	6 000
Liptovský Peter	4 570	4 467	21 172	6 113	3 979	7 704	5 014	48 449
Malužiná	-	3 881	3 383	4 531	1 756	1 449	3 650	18 651
Nížná Boca	67 341	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	21 000
Podtureň	23 944	9 395	9 351	11 097	5 338	4 828	9 162	49 170
Pribylina	17 529	2 261	2 776	3 672	3 090	2 718	3 930	18 447
Smrečany	27 691	-	-	15 000	7 000	10 000	8 000	40 000
Uhorská Ves	5 851	1 664	2 087	2 621	1 064	261	2 449	10 146
Vavrišovo	14 737	3 048	3 430	6 886	708	2 063	3 426	19 561
Vážec	81 753	16 552	19 084	18 292	20 245	52 850	47 521	174 544
Veterná Poruba	18 000	1 256	1 345	1 635	620	540	965	6 361
Východná	170 000	18 000	-	-	-	-	25 000	43 000
Vyšná Boca	2 850	200	200	200	200	200	200	1 200
Závažná Poruba	67 812	15 000	16 000	16 000	17 000	30 000	25 000	119 000
Žiar	46 382	2 600	2 950	2 700	1 200	600	4 300	14 350
Spolu	1 620 921	393 012	423 413	422 687	333 408	383 254	459 229	2 775 002

➤ Prehľad základných služieb v obciach

Tabuľka 14 Prehľad základných služieb v obciach Horného Liptova

Obec/Mesto	obchod (rozičný tovar)	pohostinstvo	potraviny	potraviny COOP Jednota	iné služby	pošta	banka	bankomat	Z-box	Elektromobil	Elektrobicykel
Beňadiková	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x	x	áno

Hybe	áno	áno	áno	áno	áno	áno	x	x	áno	x	x
Jakubovany	x	x	x	áno	áno	x	x	x	x	x	x
Jamník	áno	áno	x	áno	x	x	x	x	x	x	x
Konská	x	x	áno	x	x	x	x	x	x	x	x
Kráľova Lehota	áno	x	áno	áno	áno	x	x	x	x	x	áno
Liptovská Kokava	x	áno	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x
Liptovská Porúbka	x	áno	áno	x	x	x	x	x	x	x	x
Liptovský Hrádok	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Liptovský Ján	áno	áno	áno	áno	áno	áno	x	áno	áno	x	áno
Liptovský Ondrej	áno	x	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x
Liptovský Peter	x	áno	x	áno	áno	x	x	x	áno	x	x
Malužiná	x	áno	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x
Nižná Boca	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x	áno	áno
Podtureň	x	x	x	áno	áno	x	x	x	x	x	x
Pribylina	áno	áno	áno	áno	áno	áno	x	x	x	áno	x
Smrečany	x	x	x	áno	áno	x	x	x	x	x	áno
Uhorská Ves	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vavrišovo	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x	x	x
Vážec	x	x	áno	áno	x	áno	x	x	áno	x	áno
Veterná Poruba	x	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x	x
Východná	áno	áno	áno	áno	x	áno	x	x	áno	x	x
Vyšná Boca	áno	áno	áno	x	x	x	x	x	x	áno	áno
Závažná Poruba	x	áno	áno	áno	x	x	x	x	x	x	x
Žiar	x	x	x	áno	x	x	x	x	x	x	x

➤ Kultúrno–historické atraktivity územia

Beňadiková - Jazdiareň

Hybe - Pamätná izba Dobroslava Chrobáka, Vila Alojza Štróbla

Kráľova Lehota - Pamätná izba Kristy Bendovej, NKP - kaštieľ (sídlo materskej školy v Kráľovej Lehote), Evanjelický kostol, kúrie

Liptovský Hrádok – Budova ev. a v. modlitebne z r. 1943 - evanjelický kostol, Rímskokatolícky kostol Navštívenia Panny Márie z r. 1790, NKP Budova solného a medného úradu z. r. 1728 s expozíciou ovčiarstva (Národopisné múzeum pobočka Liptovského múzea v Ružomberku), NKP Budova prvej lesníckej školy v Uhorsku 1800, NKP Dom deputátny s tromi tabuľami venovanými MUDr. Albertovi Škarvanovi, NKP pamiatky hornoliptovského baníctva a hutníctva - vážnica a zvonica Maša. Budova prvej slovenskej poľnohospodárskej školy, objekt stanice bývalej lesnej železničky, Urbanistický súbor ulica Pod lipami (120 objektov ucelenej zástavby - historické jadro komorského mestečka ÚZKP), Lipová alej 1777 CHPV, Pieta - kamenná skulptúra sochy panny Márie s Kristom z 18. stor. (hnuteľná NKP), Pieskovcový kríž 1807 - hrobka lesných úradníkov, hrobka Kolomana Vitáliša, hrobka doktora Alberta Škarvana (cintorín Liptovský Hrádok, železné kríže - cintorín z r. 1813, Lapidárium - Židovský cintorín, Pomník ČSL priateľstva, pamätníky - Stretnutie armád a pamätník padlým v 1. a 2. sv. vojne, Hrad a kaštieľ s areálom a parkom 1316 -1340, jazierko pri hrade so sochou sv. Jána Krstiteľa, Hrádocké arborétum 1886 - 1888, Rudolf Benko, socha diviaka v parku pred budovou SOŠL Alojz

Štróbl. Mestská časť Dovalovo: Kaplnka sv. Jána Nepomuckého z 1. pol. 18. stor., Kaplnka nad Dovalovom 1862, NKP Rímsko-katolícky kostol sv. Martina 13. stor.

Liptovský Ján - pamiatková zóna v obci, kaštiele, kúrie, rímsko-katolícky kostol Sv. Jána Krstiteľa, Múzeum pod vežou

Liptovský Ondrej - kostol z 12. storočia

Malužiná – Prepriahareň, budova Komerhofu

Nižná Boca – pamiatková zóna - pôvodná banícka zástavba

Pribylina – Múzeum Liptovskej dediny v Pribyline

Vavrišovo – Múzeum bitky pri Vavrišove

Vážec – pamätná izba

Vyšná Boca – Banícky dom - expozícia, evanjelický kostol z 18. stor.

Východná – otvorený amfiteáter

➤ **Ďalšia občianska vybavenosť:**

Matričné úrady: matričné úrady sa nachádzajú v obciach: **Východná, Vážec, Hybe, Kráľova Lehota, Liptovský Hrádok** (spádová oblasť Liptovský Hrádok, Vyšná Boca, Nižná Boca, Malužiná, Liptovský Peter, Liptovská Porúbka, Jamník, Vavrišovo, Liptovská Kokava, Podtureň), **Liptovský Ján** (spádová oblasť Uhorská Ves), **Pribylina, Závažná Poruba, Liptovský Mikuláš** (spádová oblasť Veterná Poruba, Kanská, Beňadiková, Jakubovany, Liptovský Ondrej, Smrečany, Žiar

Úrad práce sociálnych vecí a rodiny: sídlo v Liptovskom Mikuláši - vysunuté pracovisko Liptovský Hrádok

Banky: pobočky bánk sa nachádzajú iba v Liptovskom Hrádku: Slovenská sporiteľňa a. s., Prima banka, a. s. Všetky pobočky sa nachádzajú sústredené okolo námestia v Liptovskom Hrádku. Poštová banka poskytujúca služby prostredníctvom filiállok pôšt má zastúpenie v 10 obciach, kde sú pošty. Bankomaty sa nachádzajú iba v Liptovskom Hrádku - na budovách bánk. Tatra banka má umiestnený bankomat v Liptovskom Hrádku, aj keď tu nemá svoje sídlo ani pobočku.

Stavebné úrady (spoločné stavebné úrady):

Vavrišovo - vlastný stavebný úrad, **Východná spoločný úrad** – Východná, Vážec.

Liptovský Hrádok – vlastný stavebný úrad

Liptovský Hrádok - spoločný stavebný úrad pre obce Vyšná Boca, Nižná Boca, Malužiná, Kráľova Lehota, Liptovský Peter, Liptovská Porúbka, Jamník, Liptovská Kokava, Pribylina, Hybe,

Liptovský Ján - spoločný stavebný úrad: Liptovský Ján, Liptovský Ondrej, Podtureň (*predpokladá sa posilnenie pôsobnosti úradu o obce Beňadiková, Jakubovany, Kanská a Uhorská Ves*).

Liptovský Mikuláš - spoločný stavebný úrad Liptovský Mikuláš: Jakubovany, Uhorská Ves, Smrečany, Žiar, Veterná Poruba, Závažná Poruba, Kanská, Beňadiková.

Daňový úrad, zdravotné poisťovne, sociálna poisťovňa, živnostenský úrad, špecializovaná štátna správa na úrovni okresu, správa katastra, všetky inštitúcie majú sídlo v Liptovskom Mikuláši.

Záver:

Sociálna vybavenosť v území Horného Liptova je rôznorodá, dostupné sú sociálne služby a zariadenia pre seniorov, občanov so zdravotným postihnutím, neprispôsobivých ľudí aj ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii, pre deti a mládež z problémových a disharmonických rodín. V území v posledných rokoch výrazne vyvstáva iba potreba zariadenia denného stacionára.

Oblasť školstva je v území Horného Liptova pomerne dobre zabezpečená, zvýšený dopyt po umiestnení detí do materských škôl pomohli uspokojiť novozriadená cirkevná materská škola a detské jasle v Liptovskom Hrádku.

Poskytovanie základnej a špecializovanej zdravotníckej starostlivosti je v území rôznorodé. Problémom pre občanov sa javí jeho fyzická dostupnosť, najmä pre obyvateľov odľahlejších obcí, kde nie je dostatočná resp. pravidelná dopravná infraštruktúra. Chýbajú služby sociálneho taxíka.

Región Liptov je územím s jedinečným prírodným, športovým, kultúrnym a komunitným potenciálom. V poslednom období však zaznamenáva znižovanie ponuky základnej vybavenosti v obciach a kultúra a šport sa centralizujú v mestách. Ponuka dostupných a kvalitných služieb je preto veľmi dôležitá, najmä v oblastiach s rozvíjajúcou sa IBV zástavbou alebo v obciach, ktoré sa usilujú prilákať, resp. udržať si mladé rodiny s deťmi.